

Rehberlerin Sigortalılık ve Vergi Durumu

Acentada Bordrolu Olarak Çalışan Rehberler

Bu durumda olan rehberler; sigortalı ve aylık maaş alarak çalışmaktadır. Çalışma koşulları İş Kanunu hükümlerine bağlıdır. Bunların, başka acentalara da rehberlik hizmeti sunabilmesi, bir başka deyişle serbest olarak rehberlik yapabilmesi için esnaf sicil kayıtlarının olması veya bir başka acentaya, bordrolu olarak çalıştıkları acenta tarafından bir sözleşme ile kiralanması gerekmektedir. Bu durumdaki rehberlerin sigorta primleri işveren tarafından ödendiği için rehberler SSK'lıdır.

Gelir Vergisi Mükellefi Rehberler

Bazı rehberler, hem rehberlik faaliyetlerinden, hem çeviri, simultane tercümanlık, yayıncılık vb gibi diğer ek faaliyetlerinden elde ettikleri gelirler için gelir vergisi mükellefiyeti tesis ettirmekte, yani doğrudan vergi mükellefi olmaktadır. Bunun yanında bazı seyahat acentaları, yoğun çalıştıkları rehberlerden fatura düzenlemesini talep veya tercih edebilmektedir. Bu durumda olan rehberler; fatura düzenleyerek ve en az Bakanlıkça belirlenen taban ücret olmak üzere ücretlerinin üstüne KDV ilave ederek fatura tanzim etmektedir. Bu durumda olan rehberler, sigorta primlerini kendileri ödemektedir, bir başka deyişle Bağ-Kur'ludur.

Serbest Meslek Erbabı Rehberler

Mesleki faaliyetini düzenli olarak sürdüren bazı rehberler, bazı acentaların talebine ve tercihinin istinaden katma değer vergisi yönünden vergi mükellefiyeti tesis ettirip, "serbest meslek erbabı" statüsünde olmaktadır. Bunların rehberlik hizmetlerinden elde ettikleri kazanç "serbest meslek kazancı"dır. Bu durumda olan rehberler, rehberlik ücretlerinin tahsilatı için en az Bakanlıkça belirlenen taban ücret olmak üzere ücretlerinin üstüne KDV ve stopaj ilave ederek serbest meslek makbuzu düzenlemektedir. Bu rehberler kayıt defteri tutmakla yükümlüdür.

Gelir Vergisinden Muafiyet

Rehberler; Vergi Usul Kanununa göre; aşağıdaki koşullardan en az ikisini yerine getirdiklerinde gelir vergisi mükellefi olmak zorundadır. Bir başka deyişle, koşullardan sadece birisini yerine getirenler gelir vergisinden muaftır, en az ikisini taşıyanlar ise muaf değildir.

İlgili koşullar:

- 1- Muayenehane, yazıhane, atelye gibi özel iş yerleri açmak;
2. Çalışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden alametleri asmak;
3. Her ne şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğunu gösteren ilanlar yapmak;
4. Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki teşekküllere kaydolunmak. (Mesleki teşekküllere kaydolunanlardan görevleri veya durumları icabı bilfiil mesleki faaliyette bulunmayacak olanlar bildirmelerinde bu ciheti de açıklarlar.)

Emekli Rehberler (SSK, Bağ-Kur veya Emekli Sandığı emeklisi rehberler)

- a) Bir acentada bordrolu olarak çalıştıklarında; emekli maaşlarından sosyal güvenlik destekleme primi kesilir.
- b) Gelir vergisi mükellefi olduklarında; emekli maaşlarından sosyal güvenlik destekleme primi kesilir.
- c) Oda üyesi olduklarında; gelirlerinin asgari ücretten az olduğunu belgelendirmeleri halinde; sigortalılıktan muaf olurlar, emekli maaşlarından kesinti yapılmaz.

Rehberlerin Vergi ve Sigortalılık Durumları

Rehberlerin Vergi Durumu

Yasada rehberlerin, rehberlik kazançlarının vergilendirilmesi ile ilgili yeni bir hüküm yok. Yasamız, buna ilişkin bir değişiklik getirmiyor. Mevcut durum devam edecek. Seyahat acentelerince istihdam edilen rehberlerin elde ettiği gelirlerin vergilendirilmesi ve seyahat acenteleri tarafından belgelendirilmesine ilişkin olarak açıklamalar, rehberlik faaliyeti gösteren kişinin ücretli ve devamlı olarak bir işverene bağlı çalışıp çalışmaması ve rehberlik faaliyetini devamlı veya arazi olarak yapması durumuna göre aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

Rehberlere Yapılan Ödemelerin Ücret Olarak Değerlendirilmesi

Gelir Vergisi Kanununun 61. maddesinde, işverene tabi ve muayyen bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı olarak verilen para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatler de ücret olarak tanımlanmıştır. Gelir Vergisi uygulamasında, bir ödemenin ücret olup, olmadığı bu tanımlarda yer alan unsurlardan hareketle belirlenmesi gerekir.

Bu unsurlar iki başlıkta toplanabilir:

1. Hizmet erbabının işverene tabi olarak çalışmasıdır. İşveren hizmet erbabını işe alan, emir ve talimatları dahilinde çalıştıran kimsedir.
2. Hizmet erbabının belli bir işyerine bağlı olarak çalışmasıdır. Bu durumda bir işyerine bağlı ve işverene tabi olarak çalışan rehberlerin kazançları ücret olarak değerlendirilip, diğer ücret gelir elde eden çalışanlar gibi işveren tarafından yapılacak ödemelerden gelir vergisi tevkifatı ile sosyal sigorta primleri kesintisi yapıldıktan sonra ödemelerin yapılması gerekecektir.

Rehberlere Yapılan Ödemelerin Serbest Meslek Kazancı Olarak Değerlendirilmesi

Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. maddesinde, "Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılması" olarak tanımlanmış; Kanunun 66. maddesinde, "Serbest meslek faaliyetinin mutad meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez." hükmü yer almıştır.

Vergi Usul Kanununun 155. maddesinde ise "Serbest Meslek Erbabında İşe Başlamanın Belirtileri" dört bent halinde açıklanmıştır:

1. Muayenehane, yazıhane, atelye gibi özel iş yerleri açmak,
2. Çalışılan yere tabela, levha gibi mesleki faaliyette bulunulduğunu ifade eden alametleri asmak,
3. Her ne şekilde olursa olsun devamlı olarak mesleki faaliyette bulunduğu gösteren ilanlar yapmak,

4. Serbest olarak mesleki faaliyette bulunmak üzere mesleki teşekküllere kaydolunmak.

Gelir Vergisi Kanununun 66/5 maddesine göre belirtilen şartlardan en az ikisini taşıyan ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar serbest meslek erbabı sayılmakta; şartlardan en az ikisini taşımayanlar ile köylerde veya son nüfus sayımında göre belediye içi nüfusu 5000'i aşmayan yerlerde faaliyette bulunanların bu faaliyetlerine ilişkin kazançları gelir vergisinden muaf kabul edilmektedir.

Rehberler, Gelir Vergisi Kanunu uygulamasında serbest meslek erbabı olarak kabul edilmekte; yukarıda açıklanan muaflik şartlarını taşıyanlar gelir vergisinden muaf tutulmakta, muaflik şartlarını taşımayanların ise gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olmaları gerekmektedir.

Ancak vergiden muaf olanlar da dahil olmak üzere rehberlere yapılan ödemelerden Gelir Vergisi Kanununun 94/2-b maddesine göre, 2003/6577 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Rehberlerin serbest meslek erbabı olarak gerçek usulde vergilendirilmeleri halinde Katma Değer Vergisi mükellefiyeti doğmakta ve hizmet verdiği kişi veya kuruluşlardan Katma Değer Vergisi tahakkuk ettirmesi gerekmektedir.

Rehberlik faaliyetini arazi olarak yapanların defter tutma, katma değer vergisi, geçici vergi mükellefiyetleri ve belge düzenleme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, rehberlerin bu hizmetleri karşılığında kendilerine yapılan ödemelerden gerekli tevkifat yapıldıktan sonraki kısım rehberlere ödenecek ve bu ödemeler neticesinde Vergi Usul Kanununa göre Gider Pusulası (Rehberin adı soyadı, adresi ve imzasını taşıması gerekir) düzenlemek suretiyle işletme tarafından yapılmış gider tevsik edilmiş olacaktır. Rehberin, imzaladığı gider pusulasının bir nüshasını alması, muhafaza etmesi gerekmektedir.

Rehberlerin Sigortalılık Durumu

Yeni yasada rehberlerin sigortalılığı ile ilgili yeni bir hüküm bulunmamaktadır. Rehberler; seyahat acentalarıyla iş kanunları çerçevesinde bordrolu olarak çalışabilir, 4b (Bağ-Kur) kapsamında sigorta primlerini kendileri ödeyebilir veya aylık rehberlik gelirleri asgari ücretin altındaysa, bu durumu beyan/tevsik edip; dilerlerse sigortalıktan muaf olabilirler.